

Presentació

Anna Ribas Palom

Departament de Geografia

Universitat de Girona

anna.ribas@udg.edu

David Saurí Pujol

Departament de Geografia

Universitat Autònoma de Barcelona

david.sauri@uab.cat

Del 19 al 23 de gener de 2020 tot el litoral mediterrani de la península Ibèrica es va veure afectat pel temporal “Glòria”, un dels temporals de llevant més intensos, llargs i impactants que han afectat Catalunya a les darreres dècades. L’episodi s’inicià a les Balears, el 19 de gener, l’endemà ja s’estengué al País Valencià i, tot seguit, cap a Catalunya, des del sud cap al nord. L’àrea més afectada fou la costa, amb danys importants sobre els passejos marítims, les esculleres de protecció, els camins i vials d’accés, l’arbrat i les platges. Però l’interior tampoc es va escapar de l’embat del temporal, fins al punt que més de la meitat dels municipis catalans patiren danys de diversa consideració.

Catalunya fou, junt amb el País Valencià, dels territoris més afectats pel temporal. A Catalunya es registraren 4 de les 13 víctimes mortals que hi hagué a tot l’Estat. Les pèrdues econòmiques són, encara a hores d’ara, de difícil estimació. Si ens atenem a les que proporciona el Consorcio de Compensación de Seguros (que únicament cobreix els danys a béns assegurats en cas de riscos extraordinaris) aquestes pujarien a Catalunya a un mínim de 51,1 milions d’euros. Altres informes, com els realitzats per Ecologistes en Acció, valoren en un mínim de 200 milions d’euros els costos de reparació del pas del Glòria per Catalunya. En qualsevol cas, estem parlant sempre d’uns danys personals i materials elevats, que ens situen el Glòria entre els pitjors temporals ocorreguts a Catalunya a les darreres dècades.

El temporal Glòria ha demostrat, una vegada més, que els impactes d’episodis extraordinaris com aquest, no poden desvincular-se dels nexes d’unió entre natura i societat i que, per tant, no es poden reduir a un o altre component d’aquesta relació. Així ho va entendre i defensar ja fa més de 70 anys Gilbert

F. White, el geògraf amb més prestigi internacional en aquest àmbit d'estudi. El temporal Glòria va ser certament extraordinari quant a precipitació, vent i onatge, però també ho era en el moment que va succeir l'acumulació de població i béns en els espais inundables.

Per la seva transcendència i tradició dins la Geografia catalana, l'estudi de les inundacions, des d'aquesta diversitat de components físics i humans i les seves interrelacions, ha donat peu a bon nombre d'estudis que han realitzat aportacions rellevants en l'avenç del coneixement entorn a aquests tipus de fenòmens. És per aquest motiu que vam pensar que era necessari que el temporal Glòria fos objecte d'atenció per part de la Geografia catalana. A banda de les anàlisis més tècniques, sense cap mena de dubte també necessàries, la mirada des de la Geografia del que ha representat el temporal Glòria a Catalunya ha de permetre establir nous models de planificació i gestió que estiguin més d'acord amb les diferents racionalitats físiques i humanes presents al nostre territori, entre les quals sens dubte el paper que hi juga el canvi climàtic i l'ordenació del territori hi tenen un paper primordial.

Aquest número monogràfic de *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* reuneix un conjunt d'articles que tenen la voluntat d'analitzar, des de diferents perspectives i/o per a diferents àmbits geogràfics, el que va representar el temporal Glòria a Catalunya. El primer article ens situa l'episodi del Glòria en el context del conjunt d'episodis d'inundacions ocorreguts a Catalunya en període hivernal. Ha estat elaborat per l'expert en anàlisi històrica del clima Mariano Barriandos, de la Universitat de Barcelona, i Josep Barriandos, de la Universitat Autònoma de Barcelona. El segueixen dos articles destinats a caracteritzar dos dels components físics més rellevants associats al temporal, com són els aspectes climatològics i els hidrogeomorfològics. En primer lloc, el treball realitzat per Javier Martín Vide i Joan Albert López Bustins, ambdós de la Universitat de Barcelona, dedicat a estudiar les causes meteorològiques del Glòria, així com el seu context climàtic actual i futur. I a continuació la resposta hidrològica i geomorfològica dels sistemes fluvials als efectes del temporal és tractada en detall en l'article realitzat per Ramon J. Batalla (Universitat de Lleida i Institut Català de Recerca de l'Aigua), Damià Vericat (Universitat de Lleida i Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya), Joaquim Farguella i Xavier Úbeda (Universitat de Barcelona) i Celso Garcia (Universitat de les Illes Balears), tots ells experts en Geomorfologia fluvial.

Un altre conjunt d'articles té per finalitat estudiar les particulars característiques que va prendre el temporal en els àmbits geogràfics que en resultaren més afectats: el litoral català, les conques del Ter i la Tordera, el delta de l'Ebre i la Costa Central Catalana. Cada un d'aquests articles tracta, com a mínim, les característiques físiques que prengué el temporal a l'àmbit d'estudi, els danys ocasionats i la gestió duta a terme de l'episodi, a més de les propostes de millora de la gestió d'aquest tipus d'episodis extrems que, a judici dels seus autors, caldria fomentar pensant en futurs esdeveniments més que provables. L'àmbit

del litoral català ha estat analitzat per l'equip d'experts en paisatges litorals format per Josep Pintó, Carla Garcia i Carolina Martí (Universitat de Girona), Rafael Sardá (Centre d'Estudis Avançats de Blanes CEAB-CSIC) i Francesc Xavier Roig-Munar (consultor ambiental). Les afectacions a la conca del Ter han estat estudiades per Anna Ribas (Universitat de Girona), les de la Tordera per David Pavón (Universitat de Girona) i Josep Ma. Panareda (Universitat de Barcelona), les de la Costa Central Catalana per Albert Santasusagna i Joan Tort (Universitat de Barcelona) i, finalment, les del delta de l'Ebre, per Jordi Blay i Aitor Àvila (Universitat Rovira i Virgili).

El següent article, elaborat per Oriol Nel·lo, de la Universitat Autònoma de Barcelona, està dedicat a estudiar com la urbanització del litoral ha incidit en l'increment dels riscos en les àrees costaneres a Catalunya. El focus d'interès es posa en els intents de regular i limitar el procés d'urbanització a través dels Plans Directors Urbanístics del Sistema Costaner (PDUSC) aprovats pel Govern de la Generalitat de Catalunya l'any 2005.

Tanca el número un breu article que recull les principals conclusions a què ens porten els diferents treballs que integren el monogràfic, incloent algunes reflexions entorn a les experiències d'aprenentatge que se'n poden extreure i la formulació de possibles mesures de millora enfront a esdeveniments futurs que puguin succeir.